

Posudek vedoucí na diplomovou práci Jitky Kubištové „Výzkum slovosledných tendencí
v českém znakovém jazyce“

Diplomantka si z široké problematiky slovosledu pro svou práci zvolila tři dílčí témata, jimž se věnuje po stránce teoretické i empirické. Jedná se o otázku základního objektivního slovosledu základové větné struktury, topikalizaci a slovosledné uspořádání jmenné fráze. V teoretické části popisuje tyto jevy v českém jazyce a ve třech vybraných (a dosud nejlépe popsáných) jazycích znakových (ASL, BSL a AUSLAN), a to na základě českých i cizojazyčných odborných zdrojů, jejichž zastoupení je pro potřeby předložené práce dostačující.

Jádrem práce je 5. a 6. kapitola (Dosavadní výzkum slovosledu v ČZJ a Výsledky výzkumu). V 5. kapitole se představuje jediný dosavadní výzkum zaměřený konkrétně na slovosled v českém znakovém jazyce (Nováková et al., 2004/2005), jež si autorka bere jako východisko při výzkumu jednoho ze svých dílčích témat, a to základního slovosledu. Dále tato kapitola obsahuje podrobný popis metody získávání materiálu a respondentů. 6. kapitola se věnuje představení a interpretaci zvolených témat na základě získaného semispontánního materiálu. U problematiky základního slovosledu hodnotím jako šťastné autorčino rozhodnutí vyhodnocovat samostatně různé typy sloves (prostá, shodová, prostorová, reciproční, poloshodová) – je tak možné sledovat, nakolik tíhnou jednotlivé skupiny k určitému větnému vzorci a určité slovosledné organizaci. Zajímavý a hodný budoucí pozornosti je autorčin návrh další skupiny tzv. prostorovoshodových sloves, jež se jeví jako přechodová slovesa mezi dvěma nediskrétními kategoriemi. Výzkum topikalizace má pilotní charakter, zde autorka neměla příliš na co navazovat, a proto při analýze a interpretaci mnohdy navrhuje originální řešení. Přesto i tak je možné z práce vyvodit některé relevantní závěry, například hypotézu o více typech topikalizace v ČZJ, jež se liší zejména komunikačními kontexty, v nichž jsou uplatnitelné, a budoucí výzkum by měl upřesnit, jaká jsou pro tyto typy obligatorní distinktivní kritéria a zda se ČZJ v těchto podtypech podobá jiným znakovým jazykům, které topikalizují. Slovosledu jmenné fráze se věnuje relativně menší pozornost, avšak i zde autorka přináší zobecnění o uspořádání znaků ve jmenné frázi, jež bude snadné v budoucnu ověřovat na jiném materiálu.

K práci mám připomínky spíše drobnějšího charakteru:

1. Výčet klíčových slov by bylo vhodné obohatit o **češtinu** coby jazyk, na jehož pozadí je popisován český znakový jazyk, a **slovosled** jako zastřešující termín pro tři dílčí zkoumaná témata.
2. V části 5.1.1 autorka představuje jediný dosavadní výzkum slovosledu základové větné struktury Novákové a kolektivu a vzhledem k jiné metodologii výzkumu na str. 35 odmítá možnost srovnání jejich výzkumu a svého zkoumání. Podobné srovnání výsledků je jistě omezené, neboť autorka neprovedla čistou replikaci původního experimentu. Nicméně přece jen se mezi oběma výzkumy nalézají styčné plochy. Proto bych poprosila autorku, aby se při obhajobě pokusila o vytčení hlavních shodných výsledků a hlavních odlišností ve výstupech obou výzkumů, případně aby navrhla, čím jsou tyto rozdíly dány.
3. Při popisu svého výzkumu autorka několikrát zmiňuje, že v jejím materiálu, přestože je analyzován po větách, se díky jeho semispontánnosti objevuje vliv kontextu. Nikde však není explicitně popsáno, zda a jak vliv kontextu identifikovala a interpretovala. Prosím autorku o doplnění během obhajoby.

Po formální a jazykové stránce je práce zpracována přijatelně. Místy nacházíme zkratkovitá vyjádření (např. na str. 12: „Český jazyk patří k jazykům flexivním, což znamená, že jeho slovosled je volný ...“), resp. z hlediska odborného stylu poněkud neohrabané formulace (např. na str. 81: „V této části práce jsem došla k těmto následujícím výsledkům“). Občas se vyskytnou také nesprávné tvary verbálních adjektiv (neshodující se s řídícím substantivem), chyby v interpunkci (oddělení vložené vedlejší věty z obou stran; nadbytečná interpunkce – např. str. 66: „U vět obsahujících prostorovo-shodová slovesa, je lexikální doplnění subjektu či objektu fakultativní.“) nebo tvary zájmena jenž (srov. str. 36: „Pro účel své práce jsem taková slovesa vydělila jako samostatnou skupinu, již jsem nazvala prostorovo-shodová.“). Coby vedoucí práce si zde však dovolím podotknout, že vedle provedení lingvistického výzkumu coby hlavního předmětu předložené diplomové práce bylo pro autorku vyzvutí i dobré ovládnutí odborného stylu – a že i této rovině věnovala náležitě úsilí a pozornost, což by přesvědčivě ukázalo porovnání výsledného textu s předchozími verzemi práce.

Celkově diplomovou práci Jitky Kubištové hodnotím jako zdařilou. Autorka prokázala schopnost stanovit si výzkumné otázky, získat relevantní materiál a zpracovat jej standardním a kontrolovatelným způsobem a do značné míry také vyhodnotit a interpretovat nalezené jevy. Domnívám se, že některá zjištění prezentovaná v této práci se mohou stát vhodným východiskem pro budoucí výzkum slovosledné problematiky v ČZJ. Předložená diplomová práce proto podle mého soudu rozhodně splňuje požadavky kladené na závěrečné práce a doporučuji ji k obhajobě. Zejména s ohledem na objem a inspirativnost realizovaného výzkumu navrhuji hodnocení výborně.

V Nučicích dne 7. 9. 2013

Mgr. Eva Lehečková, Ph.D.